

PEDRA SECA

FULL INFORMATIU DE LA REVISTA PEDRA SECA
arqueologia de la pedra col·locada en sec

Any XVI - Núm. 137 Edita: Patronat de Sant Galderic febrer 2017
Adreça electrònica: pedraseca@gmail.com T. 933 521 275 i 932 378 537

Direcció: August Bernat i Constantí - Coordinador general: Agustí Esteve i Orozco de Nájara

Dipòsit Legal: B-14.549-2002 - ISSN 1698-6598

<https://twitter.com/cidomcat>

OLESA I LES PLANES AGRÍCOLES DE CAN LLIMONA/ LA BARRACA OLESANA

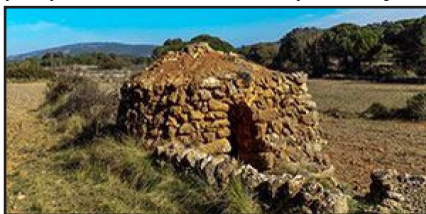
La barraca "olesana" és exclusiva d'aquesta regió. Una construcció simple de pedra seca amb embigat de troncs a dues aigües. Probablement un pagès anònim va descobrir aquesta manera senzilla de construir i ho va difondre entre els seus companys de camp. Un dels fets favorables al fenomen de construir d'aquesta manera és l'alta presència d'oliveres del qual els mateixos troncs van servir per fer l'embigat. També es pot arribar a la conclusió de què tota propietat que tingués aquesta tipologia de barraca podia tenir en ella oliveres.

Tanmateix, l'edificació amb aquest estil arquitectònic del món rural és vulnerable a diversos factors com el foc, principalment. Les vinyes abandonades són sepultades en un període de temps per la vegetació forestal. En venir el foc, i sent l'embigat de troncs, és un combustible molt inflamable. Aquesta ha sigut la causa de la baixa presència de barraques senceres d'aquesta tipologia. L'incendi de 1994 va fer molt de mal. Avui dia, dempeus només en resten una vintena. Destruïdes pel foc en podem comptabilitzar, mínim, un centenar.

Informa: Joan Soler Gironès

BEGUES APOSTA PER LA PROTECCIÓ DE LES BARRAQUES I ELS MARGES COM A PATRIMONI DE LA LOCALITAT *L'Ajuntament de la localitat baixllobregatina ha anunciat diverses actuacions que afecten a aquesta part del patrimoni begetà.*

Un dels aspectes més distintius del patrimoni del municipi és l'ús de la pedra seca. Per aquest motiu des del consistori s'han anunciat diverses actuacions que properament tindran per objec-

te la preservació i el millor coneixement de les barraques i els marges construïts amb aquesta tècnica.

Així, pel que fa als marges, la voluntat municipal és la de rehabilitar-los a les cruïlles del Camí Ral, ja que s'hi senyalitzaran rutes per a realitzar caminades. De la mateixa manera, ja s'han establert els acords que permetin treballar en el manteniment de les barraques de vinya amb què compta el municipi i en el dels seus accessos. Paral·lelament a aquest treball

de preservació també s'actuarà en incrementar el nombre de persones que visiten aquests indrets. Així es publicarà una guia d'itineraris destinada a donar a conèixer millor el nostre municipi i el seu passat.

CURS DE PEDRA EN SEC-FEBRER 2017/DRY STONE WORKSHOP- FEBRUARY 2017

Curs de restauració de marges de pedra de 28 hores a la finca pública Ca Ses Monges a la vall de Coanegra, Santa Maria del Camí. A course in a dry wall restoration in the public estate "Ca Ses Monges" in Coanegra Valley (Santa Maria del Camí, Mallorca) + INFO: fitxa-del-curs-pedra-28h-febr-17.

GLOSSARI

Ara ja es pot consultar el glossari digital de la pedra seca al web de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

Es tracta d'un recull de més de mig miler de mots relacionats amb el món de la pedra seca dels territoris de parla catalana. La tasca ha estat realitzada pels filòlegs Joaquim Monturiol, Eloi

Barraca del
Duxans

Domínguez i Anna Guix a partir dels treballs que van presentar en la VII Trobada d'Estudi per a la Preservació de la Pedra Seca als Països Catalans celebrada a les Preses l'any 2013.

Aquest nou web, que té el suport de l'Associació per la pedra seca i l'arquitectura tradicional, permet consultar, per una banda, el significat o significats de les paraules que formen part del recull i també la relació que sovint hi ha entre elles i, per l'altra, també permet que els usuaris facin les seves aportacions a través d'un formulari on es poden fer comentaris o proposar nous mots o locucions.

EL CONSELL D'EIVISSA VOL QUE LA UNESCO PROTEGEIXI LA CONSTRUCCIÓ EN PEDRA SECA

El Consell d'Eivissa s'ha proposat que la UNESCO declari la tècnica constructiva de pedra en sec pròpia de l'illa, com a Patrimoni Material de la Humanitat, segons s'ha informat en una nota de premsa. Amb aquest objectiu, el Consell impulsarà primer el tràmit per a declarar la tècnica de construcció de murs en el camp com a Bé d'Interès Cultural.

El Consell s'ha compromès a difondre la candidatura de la pedra seca com a Patrimoni de la Humanitat mitjançant la presentació de mocions als plens, tant del Consell com dels ajuntaments, i a fomentar la implicació de la societat civil en aquesta candidatura a través de les persones, associacions i entitats dedicades al treball de la pedra seca, així com també a aquelles implicades en la conservació de la cultura i el territori.

La candidatura per a declarar la pedra seca com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat per part de la UNESCO, va sorgir d'una iniciativa de Grècia i Xipre i, posteriorment, s'hi han afegit altres països. Així, les Balears i Eivissa s'afegeixen a Galícia, Astúries, Catalunya, Extremadura, Aragó, Canàries, València, Andalusia i Castella-Lleó, que sota la coordinació de la Secretaria d'Estat del Ministeri d'Educació i Cultura, han començat a treballar amb la fitxa preceptiva que cal presentar a la UNESCO.

Marges d'Eivissa

CABANES DE PEDRA SECA, TESTIMONIS DEL PASSAT *Arrelades a les tradicions del camp, aquestes construccions són un dels símbols de la comarca de les Garrigues*

Anem fins a les Garrigues, a Lleida, per fer la Ruta de les Cabanes de Volta que ens portarà als municipis de Castellidans (la Cabana de Can Felipet), Les Borges Blanques (Les Cabanes de les Pedres), Vinaixa (La Cabana de Joan Miró) i l'Albi (Les Cabanes de Cal Cintet i Cal Jaume) per descobrir-hi un dels trets més destacats d'aquestes terres: les construccions de Pedra Seca, un tipus d'arquitectura tradicionals on les pedres s'utilitzen sense cap tipus de material que les uneixi i que es van encaixant segons la forma de cadascuna i pel seu propi pes. És un mètode molt senzill que realitza a mà, que aprofita les pedres que es retiren dels camps de conreu i que tan serveix per fer marges com pous o cabanes de volta. Durant el recorregut trobarem cabanes de di-

ferents estils però també basses, aljubs i cogulles -un forat rectangular, cavat a la roca, que recull l'aigua de la pluja-.

De construccions de pedra seca n'hi ha a totes les ribes de la Mediterrània, i a Catalunya en trobem també al Camp de Tarragona, al Penedès, l'Urgell, el Segrià, la Ribera d'Ebre, la Terra Alta, l'Empordà i el Montsià, per exemple, però el que distingeix les de les Garrigues és el seu sistema de volta i lús de pedres tallades perquè, mentre que a la resta de llocs s'utilitzaven tal com es trobaven, a la comarca s'escairaven perquè encaixessin millor.

Quan al s. XIX s'introdueix l'olivera i l'oli verge comença a tenir una bona sortida comercial, les terres de matolls dels voltants dels pobles es van anar convertint en zones de cultiu, però el terreny era molt costerut i obligava els pagesos a fer feixes o bancals en forma d'immenses escales que se sostenien amb les parets o marges de pedra seca -anomenats espones-. El més conegut i important que encara es pot veure ara és el marge del Bessó, a Vinaixa, de més de quatre metres d'alt i de 128 de llarg i que fou construït per tres germans durant sis anys.

Tot i així l'element arquitectònic més destacat a les Garrigues i construït amb pedra seca són les cabanes de volta -dites així pel seu arc de mig punt-, que van alçar els mateixos pagesos des del primer terç del s. XIX fins a principis del s. XX i que servien d'aixopluc dels animals i de la família quan calia recollir l'oli, llaurar i podar.

Pilar Maurell / @20mBarcelona

RUTES DE LA PEDRA SECA / 74

PEDRA SECA PROP DE SELMA. AIGUAMÚRCIA (ALT CAMP)

El millor accés per arribar al poble abandonat de Selma és des de la vil·la del Pla de Manlleu, en ser-hi cal agafar, al costat del pont sobre la riera de Marmellar, la pista que du cap a Selma, després de les cases la pista esdevé de terra, apte per a tota mena de vehicles, la seguim durant 3,9 km, arribant a una clariana al costat esquerre on poden aparcar ben bé uns quatre vehicles (x371372-y4580341). En aquest punt, a la dreta de la pista hi ha una vinya i a l'altre costat del camp unes petites feixes, des de la pista podem veure en els murs les obertures de les diverses arneres orientades al sud-est i presidint el conjunt l'airós campanar de Selma.

Ens hi acostem per un ample camí que passa per enmig de les vinyes, en les dues lleixes superiors no hi ha cap obertura, anem doncs cap a la següent on gairebé enmig del petit mur de pedra seca de 1,20 metres d'alçada trobem la primera arnera (1) (x371294 - y4580437) la porta mesura 55 cm d'amplada i 90

cm d'alçada coronada per un arc rebaixat.

A la feixa inferior, en un mur de 1,30 metres d'alçada, trobem una segona arnera (2) (x371298-y4580446) la porta, de llinda plana, té 50 cm d'amplada i 105 cm d'alçada, a l'interior s'eixampla mig metre cap a un costat on hi ha una banqueta. A uns tres metres hi ha una altra arnera (3) i seguint el mur cosa de tres metres més en trobem una altra (4) les mides són semblants a les anteriors.

A la lleixa següent inferior trobem una nova arnera (5) (x371304-y4580447) de llinda plana d'identiques característiques, seguim pel costat del mur i a cosa d'un parell de metres, tapada per grans branques producte de la neteja del bosc, trobem una nova arnera i quatre metres més endavant un altre exemplar (6) de porta quadrada i llinda plana i al costat una petita construcció circular. La fondària de totes aquestes arneres oscil·la dels 70 als 120 cm.

Arribats novament a la pista seguim amunt a peu i en cosa de cinc minuts som al trencall de Selma

i el coll de la Portella, en aquest punt a l'esquerra tenim una vinya i a l'extrem del camp veiem una llarga paret de pedra seca, la resseguim, observant que fa un parell d'angles força interessants, fins a trobar, encastada al mur (7) una barraca de planta circular (8) (x371115-y4580501) la porta mesura 75 cm d'amplada, 145 cm d'alçada i 65 cm de gruix amb un arc rebaixat, l'interior bastit a base d'aproximació de filades, té 220 cm de diàmetre. Presenta bon estat de conservació, encara que al sostre li falta alguna pedra i mostra uns petits forats. A uns dos metres de la barraca veiem tres graons (9) és el que resta de l'escala que ajudava a superar el llarg marge de pedra. Només resta per a completar la nostra estada acostar-nos cap al poble abandonat de Selma, donar un tomb a redós de l'església i enfil·lar-nos fins el capdamunt de les restes del castell, des d'on, en un dia clar podrem gaudir de bones panoràmiques.

Gener Aymamí

genaraymami@telefonica.net

(1) (x371294 - y4580437)

(2) (x371298-y4580446)

(5) (x371304-y4580447)

(8) (x371115-y4580501)

